

Seat No. : _____

MA-II-54
April-2007
Sanskrit
Paper-VII
(धर्मशास्त्र और पुराणशास्त्र)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

१. (अ) नीचेनामांथी कोर्षपण भे श्लोकोनो आवश्यक टिप्पण साथे अनुवाद करो : (१०)
- (१) वज्रेण सप्तधा चक्रे तं गर्भं त्रिदशाधिपः ।
ततः सप्तैव ते जाताः कुमाराः सूर्यवर्चसः ॥ ७.५५
- (२) तेषां दायनिमित्तिं ते सङ्ग्रामास्तु सुदारुणाः ।
वराहाद्या दश द्वौ च शण्डामर्कान्तरे स्मृताः ॥ ४७.४१
- (३) विज्ञेयः श्रवणाच्छ्रौतः स्मरणात् स्मार्त उच्यते ।
इज्यावेदात्मकः श्रौतः स्मार्तो वर्णाश्रमात्मकः ॥ १४५.४०
- (४) उद्धरिष्यति तान् सर्वान् कौटिल्यो वै दिरष्टभिः ।
भुक्त्वा महीं वर्षशतं ततो मौर्यान् गमिष्यति ॥ २७२.२२
- (ब) टूंकनोंध लभो : (१०)
- (१) पृथुचरितम् अथवा बुधोत्पत्तिप्रसङ्गः
(२) युगवर्णनम् अथवा वाराणसी-उद्यान वर्णनम्
२. मत्स्यपुराणानुं शीर्षक समजावी, तेना विषयोनी यर्या करो. (२०)
- अथवा**
- मत्स्यपुराणामां निरूपित सत्यवान-सावित्री कथानक पर विस्तृत नोंध लभो.
३. (अ) मत्स्यपुराणाना आधारे ब्रह्मा-सरस्वती आप्याननी यर्या करो. (१०)
- अथवा**
- (अ) जम्बूद्वीपवर्णन पर समीक्षात्मक नोंध लभो.
- (ब) 'मत्स्यपुराण गुजरातनुं अेक महापुराण छे.' यर्या करो. (१०)
- अथवा**
- (ब) मत्स्यपुराणानुं अेक साहित्यिक कृति तरीके मूल्यांकन करो.

૪. (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકો સમજાવો : (૧૦)
- (૧) બાલોઽપિ નાવમન્તવ્યો મનુષ્ય ઇતિ ભૂમિપઃ ।
મહતી દેવતા હ્યેષા નરરૂપેણ તિષ્ઠતિ ॥
- (૨) ત્રૈવિદ્યેભ્યસ્ત્રયીં વિદ્યાં દણ્ડનીતિં ચ શાશ્વતીમ્ ।
આન્વીક્ષિકીં ચાત્મવિદ્યાં વાર્તારમ્ભાંશ્ચ લોકતઃ ।
- (૩) સપ્તકસ્યાસ્ય વર્ગસ્ય સર્વત્રૈવાનુષ્ટિગણઃ ।
પૂર્વં પૂર્વં ગુરુતરં વિદ્યાદ્ વ્યસનમાત્મવાન્ ॥
- (૪) બકવચ્ચિન્તયેદર્થાન્સિંહવચ્ચ પરાક્રમેત્ ।
વૃક વચ્ચાવલુમ્પેત શશવચ્ચ વિનિષ્પતેત્ ॥

- (બ) મનુસ્મૃતિને આધારે રાજમંડળની પ્રકૃતિઓ અંગે ચર્ચા કરો. (૧૦)
- અથવા**
- (બ) મનુસ્મૃતિના આધારે રાજાનાં કર્તવ્યકર્મો વિષે સવિસ્તર નોંધ લખો.

૫. (અ) 'પુરાણ' શબ્દનો અર્થ સમજાવી પુરાણોમાં પ્રતિપાદિત વિષયોની ચર્ચા કરો. (૧૦)
- અથવા**
- (અ) 'પુરાણં પઞ્ચમો વેદઃ ।' આ વિધાનની ચર્ચા કરો.

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (૧૦)
- (૧) પુરાણનાં પાંચ લક્ષણો કયા છે ?
- (૨) મન્વન્તર એટલે શું ? તેમની સંખ્યા કેટલી છે ?
- (૩) કોઈપણ ત્રણ વૈષ્ણવ પુરાણોનાં નામ આપો.
- (૪) સૃષ્ટિના વિસ્તારમાં દક્ષ પ્રજાપતિનું શું પ્રદાન છે ?
- (૫) અઢાર પુરાણોમાં કયા પુરાણમાં સૌથી વધારે શ્લોકો છે ?